

*„Každý dostane to, co chtěl.
Já jsem chtěl úkol, tak mi ho dali.
Dodali mi ho přímo na pokoj.
Byl to prvotřídní úkol.
Až ho splním, už nikdy nebudu chtít další.“*

Apocalypse Now

Tah dvou motorů CFM 56-5B mě vtlačuje spolu s dalšími sto třiceti devíti cestujícími na palubě do sedadla. Vztlaková síla působící na křídla o rozpětí 34,1 m zvedá o něco delší trup poměrně rychle od země. Píše se 12. březen 2011, čas 16:41. Venku je polojasno. Petr mi ještě stihne ukázat Ralsko a vlétáme do mraků. Teď jen pozoruji, jak se otrásá okraj křídla, a ústa mi stahuje chuť pomerančového džusu. Konečně cítíme, že jsme na cestě, z níž není návratu - dokud nedosáhneme předsevzatého cíle. Společnost Aeroflot má sice krásné letušky, zvláště ty obsluhující v bussiness class, ale díky problémům s elektronikou letadla startujeme z Prahy o tři hodiny později. „Ty jsi přes ta znamení. Co znamená tohle?“ zašklebí se Petr a otočí se na mě pro vysvětlení. „No, že to bude o trpělivosti.“ Navazující letadlo v Moskvě totiž nejspíš nestihneme.

20:57 místního času – Moskva

Za zády zní české country. My a tři další skupinky Čechů v lehké nervozitě očekáváme, jak dopadne následující let do hlavního města Vietnamu. Úřednice za přepážkou neví, jakým způsobem má vzniklý problém řešit. Tak zkouší osvědčenou fintu, že moc nerozumí anglicky. Česká skupinka však kontruje poměrně slušnou ruštinou (na rozdíl od jednoho Inda, který s největší pravděpodobností přečká dnešní noc na moskevském letišti). Paní se nás proto rychle zbavuje přebookováním letenek na jiné číslo letu. O zavazadlech nám žádné informace nesděljuje. Nevíme tedy, zda poletí na palubě s námi, nebo zda zůstanou na letišti v Moskvě. Máme tak zaděláno na další potencionální problém. Opět jsem jako jediný vyzván, abych sundal boty a vyprázdnil kapsy. Všechny věci rychle v kbelíku pod rentgen, projít bránou a nechat se prohledat od policistky. Opět jsem zapípal. To vše pod poháněním ruské černovlásky Anny „Быстро! Быстро“. Za deset minut musíme přeběhnout přes celé letiště na terminál D, odkud startuje Boeing 767. Venku sněží a letadlo stoupá do výšky devíti kilometrů.

Směr – Peking!!

„No, do Číny jsem se chtěl také podívat, ale na dnešek jsem to neplánoval,“ zlehčuje situaci Petr.

Už hodinu se vznášíme nad mraky a podle odhadu ještě šest hodin budeme. Blížíme se k pohoří Ural. Krátíme si chvíli, jak to jen jde. Aerolinky nám v tom pomáhají a zpříjemňují let. Bavíme se o jídle, které bychom chtěli ochutnat v pralese a ve Vietnamu obecně. Představa „exotického“ jídla je lákavá a naplňuje nás očekáváním. Od škorpiónů a opic se dostáváme k hadům, psům i krysíčkám. Právě přichází stevard s vonící večeří, a tak si dávám lososa s bramborem. Děje se mi to poměrně pravidelně, a proto nezklamu ani teď a po jídle usínám. V nepohodlné pozici se stává spánek přerušovaným, až najednou, když prolétáme nad horami, vysvitne slunce. Martin nám přináší Coca-Colu. Hodinu nato přichází letuška s opravdovou snídaní, která probdělou noc nenahradí, ale alespoň přidá energie do další cesty. Konzumace se děje stále podle stejného vzoru, ale každý chod plně vnímám, co jím. Stejný zájem projevují i o rovnání mističek. Čas mi pak ubíhá rychleji.

Krátce před přistáním obdržíme imigrační karty, jež máme vyplnit. Byrokracii statečně ignorujeme a prázdné karty si schováváme na památku. Do Číny za kulturou necestujeme a na průchod terminálem je přeci nepotřebujeme. Ocítáme se v Pekingu. Vše funguje naprosto striktně a až děsivě přesně. V 11:02 místního času letadlo dosedne na zem. A začne hra, jejíž základ tvoří předpisy a nařízení. Nám je jasné, kdo vyhraje, ale přesto zkusíme dle českého zvyku „nějak to ukecat“. Jenže tohle nejsou Čechy. Úředníky jsme posíláni z místa na místo. Jednohvězdičkový úředník nás předává dalšímu, až se dopracujeme k tříhvězdičkovému. Mezitím už samozřejmě máme perfektně vyplněné imigrační karty, sejmuté biometrické údaje a třikrát převyprávěný příběh o zpožděném letu z Moskvy. Nakonec se ocítáme opět na check in s pasy, s orazítkováným seznamem pasažérů zpožděného letu, jednodenním vízem do Číny a letenkami do Hanoie.

Zaujalo nás, kolik jednotlivých profesí na letišti existuje. Jak na běžícím páse se před očima mění směny srovnané do šiku. Petr upozorňuje na zelenou uniformu u vchodu. Chlapík v ní jen stojí na místě a očima zkušeně „skenuje“ příchozí i odchozí. Občas se nacvičeně otočí a zkontroluje halu za sebou. Spolupracuje s naproti stojícími policisty. Jeden u každého vchodu. Ve formaci odchází jedna skupina zaměstnanců, aby byla vystřídána další a další. Práce je dost pro všechny, a tak se lid-

ský potenciál využívá i na záchodcích, kde nás pro změnu hlídá uklízeč, a to i při vykonávání potřeby. Na rozdíl od našich zeměpisných délek tady zná každý především své povinnosti vyplývající ze specializované profese a dbá na jejich plnění. Přijde nám, že vše je pod kontrolou a jakékoliv vybočení z řady by tak narušilo fungující řád. Dokonce i přejít ulici u letištní haly mimo přechod nám připadá jaksi nesprávné. Vrcholem se pak stává výměna peněz ve směnárně. Petr nejprve zkusí vyměnit jeden dolar, abychom získali památku na Čínu ve formě místní měny. Paušální poplatek stojí ale sedm dolarů, a tak z proměněných deseti získává nakonec místní měnu v ceně tří dolarů. Člověk by očekával, že tato symbolická směna snese pouze záznam v elektronickém systému na pokladně. Petr však musí předložit pas, odkud si úředník opíše důležité údaje, a podepsat formulář se třemi kopiemi stvrzující provedenou transakci. Je mu vrácen pas, ale k penězům se dostane až po dalším podepsání formuláře s dalšími třemi průpisy. Výsledkem celého snažení jsou bankovky s Velkým Maem seřazené podle sériového čísla. Snad právě díky této pečlivosti se zdá být vše precizní a dokonalé - zkrátka lidské stroje. Díky nastolené disciplíně ale poprvé nastupujeme do letadla přesně v čase uvedeném na letence. O zavazadlech stále nemáme žádné informace. Doufáme, že se s nimi setkáme v Hanoii.

Milé a pohledné letušky nás usazují do sedadel. Služby jsou o poznání na jiné úrovni. Společnost Vietnam Airlines se prezentuje nejen půvabem žen, ale i opěrkami na nohy u sedaček, animovaným videem o použití bezpečnostních pomůcek a pestrým jídelním lístkem. V letu z Pekingu do Saigonu nechybí ani sushi. Objednávám si hovězí plátky v pepřové omáčce s nudlemi a zeleninový a ovocný salát. Naše pohledy kloužou po bílých vlnách mraků a odhadujeme, kdy se pod námi objeví dlouho očekávaná Hanoi.

Current Time 18:01

Nacházíme se přibližně sto mil od Hanoie. Kapitán letadla byl tak hodný, že nás ze své kajuty informoval i o teplotě 21 °C, která panuje v hloubce pod námi, a předběžně se rozloučil. Prolétáme vrstvou mraků, jež nemá konce. Bezpečně dosedáme na zem a s oddechem

i úsměvem zároveň konstatujeme, že jsme konečně na místě. Bez problémů procházíme pasovou kontrolou. Bezradně se však zastavujeme u běžícího pásu, kde se mají objevit naše zavazadla. Nic takového se nestane, a tak na přepážce nahlašujeme těhotné slečně, že nám chybí bagáž. Vyplňujeme formuláře o ztrátě zavazadel, loučíme se s ostatními Čechy a opouštíme letiště. Cestou nás osloví jeden z Vietnamců držící ceduli s nápisem „John“. Ještě se mu smějeme, jakého Johna to asi má na mysli, když se k nám připojí a vyklube se z něj náhončí taxikářů.

Stojíme pod neonový nápisem Noi Bai připevněném na obloukovém průčelí letištní haly. Tmu ozařují oranžová světla pouličních lamp a my cítíme teplou vlhkost okolního vzduchu. Zhluboka se nadechujeme a Petrovi hlavou probíhá pohnutá historie posledního válečného konfliktu. Jsme plni očekávání věcí budoucích. Vyndávám telefon a volám panu Tu. Domlouváme si s ním schůzku a Martin okamžitě vykomunikuje cenu za taxík. Nesmlouvá, prostě nabídne cenu doporučenou panem Tu a trvá na ní. Náhončí se chvíli zdráhá, ale jakmile začneme odcházet, nabídku přijímá a po dvou minutách přijíždí taxík. Řidič se dá okamžitě do smíchu, když se dozví, kam chceme za 15 USD hodit, problém v tom však evidentně nevidí. Nepodařilo se mu nás oškubat, ale taxa odpovídá ceně pro místní a výdělek bude i tak dobrý.

Vyjíždíme z letiště a po tváři se mi rozběhne mírný úsměv. „Konečně je to tady,“ říkám si. Konečně jsme se dostali do země, o které jsme si prozatím jen vytvářeli různé představy. Nyní na vlastní oči, a pohledem Evropana, vidíme množství dopravních přestupků. Musíme ale připustit, že věci zde mají svůj přirozený řád, jemuž budeme muset během našeho pobytu přivyknout a porozumět. Doprava, na první pohled neuvěřitelný mumraj aut, kol a především mopedů, vypadá jako chaos, ale vše probíhá poměrně bezpečně a ohleduplně. Naš taxík často jede prostředkem dvoupruhové silnice. Petr upozorňuje na fakt, že řidič má stále zařazený třetí rychlostní stupeň bez ohledu na rychlost vozu. Pouze při rozjíždění na krátko využije i jedničku. Dopravní značení sice existuje, ale z našeho pohledu je k ničemu, maximálně má orientační význam. Vše se dá shrnout tak, že kdo chce vpřed nebo zabočit, dá o sobě troubením vědět a jede. Takže se troubí pořád. Vjíždíme do Hanoie označené vstupní branou ve tvaru ví-

těžného oblouku. Dopravní situace se zhušťuje a my nestačíme lapat všechny nové vjemy. Po necelé hodině „zběsilé“ jízdy se setkáváme s panem Tu a jeho synem. Dává další instrukce řidiči, sám nasedá za syna na sedadlo mopedu a navádí naše auto k hodinovému hotelu Pearl Saigon. Dle jeho slov „laciné, ale dobré ubytování“. Platíme 800 dongů za dva pokoje na noc.

Pan Tu nás odvádí do vyhlídnuté restaurace, kde prý vaří rýži tradičním způsobem. Obejdeme blok budov a jsme na místě. Sedáme si ke stolečku. Obsluha je ráda, že vidí cizince, ale po pár minutách, zvláště, když se snažíme zapadnout mezi místní, již nejsme středem pozornosti. Pan Tu nám objednává různé druhy jídel, jen když se ho ptám na opečené ptáčky, kroučí hlavou a tvrdí, že „ne dobré“. Vše zahajujeme kuličkami z mletého masa a zeleninou. Pokračujeme výbornou pečenou rybu, vařenou zeleninou a rybí i zeleninovou polévkou. Jako příloha se podává ona zmiňovaná rýže, která je vskutku dobře připravená. Není rozvařená a přesto se lehce lepí, takže ji lze hůlkami dobře nabírat. Zapijíme hanojským pivem, které český jazyk vyhodnotí jako průměrně dobré. Během večeře probíráme politiku, kulturní rozdíly, dostáváme neocenitelné rady a plánujeme další den. Pan Tu se pasuje do role průvodce a rozhovor o ceně za jeho služby odmítá s tím, že se domluvíme později. Za vydatnou večeři pro čtyři osoby platíme 500 dongů. Od pana Tu se dozvídáme, že výměna peněz je povolena už jen v bankách, ale že nám je ochoten směnu zprostředkovat. Odevzdáváme mu tedy dolary a loučíme se.

O půl dvanácté jsme opět na hotelu. Sprchujeme se a jdeme spát. Spím na pokoji s Petrem. Martina jsme poslali na samotku, aby se mohl trochu vyléčit z nachlazení, jež si přivezl z Čech, a abychom omezili možnost přenosu bacilů.

14. březen - Hanoi

Ráno mě místo alarmu budí klaksony a šum z ulice, který vlastně během noci neustal. Petr stojí u okna, popíjí kávu a nasává atmosféru města. Pak mi ukazuje, jak se mu vlhkostí zkroutil pas. Probírám se trochu až po šálku instantní kávy. Před osmou nám do pokoje volá pan Tu, a tak se s ním scházíme v hotelové hale u neuvěřitelně špatně

vyčpaného tygra. Přináší nám sim kartu místního operátora a vyměněné peníze. Martin ještě pomocí hotelového telefonu zjišťuje, jak to na letišti vypadá se zavazadly. Odpověď je ale pro nás nepříznivá. Paní na letišti evidentně neví, kde by naše batohy mohly být, a proto se Martin rozhoduje zavolat přímo na Aeroflot. Nedaří se. Nikdo nic neví, což je nejspíš i důsledkem toho, že díky časovému posunu panuje v Moskvě hluboká noc.

Vycházíme tedy z hotelu dokoupit potřebný materiál. Ulice je již poměrně rušná. Pouliční život zde ustává kolem jedné hodiny ranní a po páté hodině znovu nabírá na síle. Většina života ve staré Hanoii probíhá na chodníku. Obchůdky a především restaurace jsou roztaženy přes celou jeho šířku. V kombinaci se zaparkovanými motorkami a pouličními prodejci všeho možného příliš nerozeznáváme rozdíl mezi krámkem, restaurací a bytem. Neustále mám pocit, že chodím někomu v domácnosti. Dobíjíme kredit do vietnamské sim karty a čekáme na auto, které pan Tu objednal na dva dny i s řidičem. Nastupujeme do Toyoty, kam by se bez problémů vešlo osm lidí, a kolem české ambasády ve francouzské čtvrti míříme do kanceláře Aeroflotu. Míjíme působivou francouzskou architekturu koloniálního stylu. V kanceláři nám příliš radosti neudělají, neboť zavazadla zůstala v Moskvě a do Hanoie se dostanou až v dalším letu, tedy zítra. Ztrácíme tak další drahocenný čas a jsme nuceni zůstat ještě jeden den v rušném, lidmi přeplněném čtyřmilionovém městě. Pan Tu nám čekání vyplňuje prohlídkou Hanoie. Autem projíždíme zbožím přečpané uličky, kupujeme mačety vyrobené z jednoho kusu oceli, klobouk a na doporučení pana Tu si pořizujeme i jednu termosku, abychom podpořili náš pitný režim. Prý je to výborná věc, kterou tady vlastní všichni - tak uvidíme. Platíme si vstup do Literárního chrámu, ačkoliv naším cílem rozhodně není chodit po památkách. Odlišnost našeho stylu cestování si nejvíce uvědomujeme, když před vchodem do chrámu zastaví klimatizovaný autobus s „opravdovými“ turisty. S Petrem oba respektujeme sightseeing (pozn. organizované prohlížení pamětihodností), ale žít ve třech dnech nošeném oblečení, být sám sobě průvodcem, starat se sám o sebe a především mít naprostou volnost, má také svůj obrovský přínos a neopakovatelné kouzlo. Když si sedneme do jedné z restaurací na pivo Tiger, dá se s námi na chvíli do řeči Rakušan z Gmündu žijící nyní

v Austrálii. Svět je malý, říkáme si a po zaplacení se odjíždíme podívat na pagodu Tran Ouoc ležící v Západním jezeře. Hned, jak vystoupíme z auta, se k nám přihrne prodavačka pohlednic. Za jednu požaduje 1 USD, což Petr odmítá. Pan Tu, jakoby překládal, jí něco odpoví, načež se ta milá paní rychle sebere k odchodu. „Co jste jí řekl?“ ptá se Petr. „Že pohlednici si koupit nechcete, ale že si chcete koupit ji.“ odpovídá s šibalským úsměvem náš pětasedmdesátiletý průvodce. Využívám tématu a ptám se, kolik by stálo pořídit si na pár hodin slečnu. Cena mě poněkud zaráží, když si uvědomím, že jsme luxusní dívku včera v restauraci doslova projedli ve čtyřech lidech. Samozřejmě, že se najdou i dražší jídla a zcela jistě i finančně náročnější ženy. Po prohlídce pagody nás řidič odváží k jezeru Hoan Kiem, kde nás pan Tu opouští. Pana Tu seznáváme jako člověka znalého místních poměrů, který se nám snaží dle svého nejlepšího svědomí pomoci, ale máme zlé tušení, že stále nechápe náš hlavní a jediný cíl, s nímž jsme přiletěli do Vietnamu.

Sedíme na břehu jezera. Nad městem neustále leží vlhký opar, takže na vzdálenost tři sta metrů se vše začíná rozplývat v mlze. Plně si uvědomujeme vzniklou situaci. Ne vlastní vinou jsme lapeni ve velkoměstě bez základní výstroje, která je stále na cestě v jednom z letadel do Hanoie. Ztratili jsme již dva dny. Nedá se dělat nic jiného než čekat a vzniklý volný čas využít alespoň k důkladnější prohlídce města. Během chvílky, co zde sedíme se k nám přidává trojice vietnamských mladíků, na nichž je znát, že trochu popíjeli. Jeden je zvláště upovídáný a pod záminkou „praktys ingliš“ se s námi dává do řeči. Neustále se o mě opírá, není mi to příjemné, ale brzy chápu, že kdyby tak nečinil, ztratil by nejspíš rovnováhu a skončil v zelené vodě jezera. Tvrdí nám, že v jezeře žije „sauznd džírs old tortojs“ (tisíc let stará želva) a že jezero je třeba vyčistit. Želva proto bude vylovena, jezero vyčištěno a posvátný obojživelník opět vrácen zpět. Již jeden pokus o vylovení proběhl, ale třístakilová želva protrhla síť. Ted' prý soudruzi hledají, kde udělali v přípravách chybu. Asi na sebe vážně přitahují lidi, protože, jakmile skupinka mládenců odejde, objeví se trojice Vietnamek a s jednou, přespříliš zvědavou, se dávám do řeči. Komunikace v angličtině by problém nebyl, kdyby výslovnost jednotlivých slov odpovídala alespoň přibližně standardům. Zjišťujeme ale, že lidé jsou velmi vstřícní

a příjemní. Alespoň zatím, což usuzujeme z prvních kontaktů, které ve Vietnamu získáváme. Jediné nedorozumění vzniká jako vždy jazykovou bariérou a kulturní odlišností. Rušnost Hanoie ztrácí na své působivosti a pomalu si na její tempo zvykáme. Přecházení silnice, ze kterého jsem měl před odletem poměrně obavy, bereme všichni jako hru. Postupně se v ní stáváme mistry. Je třeba citlivě vnímat a být odhodlán silnici přejít. Výhodou tohoto způsobu zdolávání ulice je, že přechod pro chodce si „vytváříme“ na jakémkoliv místě. Nejednou vidím západní turisty, jak v třetině silnice zazmatkují, obrací se a vrací zpět na chodník, kde marně čekají, že se dopravní situace zmírní v jejich prospěch. Takovým nejspíš nezbude nic jiného, než obcházet blok budov při hledání vhodnějšího místa k přejití. Když jsem před chvílí pozoroval skútry řítící se mým směrem, vypadalo to, jako bych klínem, umístěným asi patnáct metrů přede mnou, rozrážel masu vozidel jedoucích přímo na mě. Naše vysoké postavy jsou oproti domorodcům viditelné již zdaleka. Snižujeme tak mimoděk riziko střetu s houfem projíždějících řidičů.

Cestou od jezera zabočujeme do uliček doslova kypících vírem života - lidí, zvuků, pachů, vůní, barev, ... Na mozek útočí tolik vjemů, že se mysl náhle dostává do stavu, kdy vše z okolí naráží na přesytenou kůru mozkovou. Klaksony, motory, vietnamština, vše se slévá v jeden kotel shonu, nad nímž je položena poklice z dusivého parna. S přicházejícím večerem dusno roste, stejně jako přibývá aut, motorů a záře pouličních restaurací. Nejspíš to vše má za následek rostoucí teplotu. Všimáme si, že v jedné uličce funguje několik lékáren umístěných vedle sebe. Po chvíli odhalujeme, že se nejedná o náhodu, ale že existují ulice specializované na určitý sortiment zboží nebo službu. Procházíme tak drogisticky vybavenou ulicí s barvami, kolem kadeřnických salónů, uličkou s konfekcí a tak dále. Martina fascinuje pohled na několik krámků namačkaných na sebe, nabízejících pouze trezory všech typů i velikostí. Z tohoto důvodu jsme nejspíš ráno při shánění věcí jezdili s panem Tu z místa na místo. Petr mě upozorňuje, kolik v centru města potkáváme europoidních lidí. Mimochodem se nám opět daří potkat Mrchu s Investorem, jak byl operativně pojmenován jeden pár letící s námi z Čech. Stejně jako my čekají na zavazadla, aby se vydali podle plánu dál na jih. K našemu překvapení na

ně opakovaně narážíme, a přesto se nedokážeme shodnout jakým dojmem na nás působí.

Dostáváme se na roh velmi rušné křižovatky. Na Martina doléhá časový posun a doznívající projevy nachlazení, a tak nám zničeho nic oznamuje, že je pevně rozhodnut vrátit se zpátky na hotel. Na Petrovi je vidět, že přemýšlí, jak situaci vyřešit k všeobecné spokojenosti. Vysvětluji Martinovi, že nemůže jít do hotelu sám, neboť by se vystavoval zbytečnému riziku, které si nemůžeme dovolit. Navíc jsme si již před odletem domluvili jistá pravidla, třeba, že se nebudeme rozdělávat. Martin chvíli vzdoruje otázkou, co by se mu mohlo stát. Kromě sražení autem nebo mopedem vidím i reálnou možnost ztracení se. Nakonec Martin navrhne pronajmutí taxíku, ale hned tuto možnost z finančních důvodů sám zavrhne. „Hele, čeká nás náročný týden v pralese a nevidím smysl v procházení se po městě. Půjdu si raději odpočinout.“ „Odpočívat můžeme později,“ odpovídám s nepochopením a prohlížím si hezkou zrzavou kočičku v košíku zavěšeném na stromě. „Sám nepůjdeš, to je nesmysl. Jdeme společně na hotel.“ rozhoduje za všechny Petr a končí tak debatu. Když pak jdeme za mírného deště z večere k hotelu, víceméně očekávám, že Martin odmítne jít s námi ještě do pouličními světly ozářené Hanoie. Tak se i stane.

Odkrývání různých zákoutí noční Hanoie je příjemné. Cestou padne i řeč na situaci s Martinem, neboť si nemůžeme dovolit ten přepych nechat jednoho z členů naší skupiny v nepohodě. Daří se nám na příhodu pohlédnout objektivně. Řešení se samo nenabízí, ale je třeba jej najít. Ve městě teď ještě o nic nejde, až se ale objevíme v pralese, nároky na jednotlivce budou nesrovnatelně vyšší a každý problém budeme cítit mnohonásobně silněji.

Nyní, ačkoliv jsme bez vybavení a máme na sobě to samé oblečení jako v den odletu, ve skutečnosti nic nepotřebujeme. Cítíme v sobě narůstající pocit svobody. Užíváme si vlhké a teplé noci (stále je přes 20 °C). Obcházíme jezírko naproti Literárnímu chrámu, uprostřed kterého je ostrůvek. Raději bych zde byl s krásnou slečnou než s Petrem, což Petr vnímá stejně, ale i tak nacházíme oázu klidu, kde není příliš slyšet zvuk klaksonů. Z protějšího břehu zaznívá jen křik kluků hrajících bosky

v jemném dešti fotbálek, za námi slyšíme hlasy od stolů v domácnostech. Díváme se na černou hladinu odrážející zatažené nebe, občas vyskočí ryba a my vstřebáváme atmosféru místa. Po krátkém spočinutí nás zláká restaurace Trang, kde se na nás při obsluze vystřídají roztomilé dívky. Sedíme venku u stolečku, pijeme vietnamský čaj a povídáme si. Je klid a shodujeme se, že si připadáme jako doma, respektive zapomínáme, že jsme v exotické zemi na dálném východě. Člověk si rychle přivykne. Pozorujeme popelářské auto, jak sváží odpad nahromaděný za celý den ke krajům chodníků. Z kabiny řidiče vystupuje chlapík, na němž je na první pohled poznat, že on se od práce neumaže. Kontroluje přidělenou pracovní četnu, jak splnila svou povinnost, a nastupuje zpět. Ještě nikdy jsem neviděl popeláře v košili, kalhotách od obleku a v mokasínech. Zaparkování mopedů uvnitř restaurace nás vyruší z odpočinku a je jasným signálem, že se přiblížila zavírací hodina. Platíme a odcházíme. Nedaří se nám najít francouzskou ambasádu, zato se dostáváme k vlakovému nádraží, odkud se potemnělými uličkami vracíme zpět do hotelu. Cestou na nás pár mladíků pokřikuje něco o „fucking Americans“, ale v duši rozvinutý klid nám nedovolí hozenou rukavicí zvednout.

Na hotelu ve 23:35 vaříme další silnou dávku, tentokrát fenyklového čaje a koukáme na satelitní televizi. Dopisují deník, a jelikož jsou tři hodiny ráno, jdeme spát, ačkoliv povzbuzující účinky čaje z restaurace jsou stále ještě patrné.

15. březen - Pearl Saigon, Hanoi

Buch! Buch! „Hoší, vstávejte! Přivezli nám naše oblečení a vybavení!“ budí mě ráno ze sna Martin radostnými údery na dveře. Přetrženou nit po takovém probuzení už nikdy nechytnu zpět, a tak si sedám na postel a snažím se uvést do reality dne. Zvedám se a jdu otevřít. Předě dveřmi pokoje je Martin a spolu s ním i naše zabalené batohy. Děkuju mu a scházím dolů na recepci sehnat kávu, což se mi daří po krátké pantomimické hře, kdy předvádím, jak usrkávám ze šálku. Jsem vzhůru až po vypití jeho skutečného obsahu. Koukám na batoh a zjišťuji jeho stav. Mám jen rozbité víčko od opalovacího krému a malou trhlínu na vrchní kapse batohu. Jedná

se o první poškození za šest let, co batoh vlastním.

V půl jedenácté přijíždí pan Tu. Platíme hotel a v jedenáct odjíždíme na Tam Dao. Pan Tu bud' stále přesně nechápe, jaké jsou naše záměry ve Vietnamu, nebo o nás projevuje přehnané obavy. Je k nám pozorný, nabízí nám z jeho pohledu to nejlepší kulturní vyžití a komfortní zázemí, což je ale v příkrém rozporu s našimi plány. Možná i proto nás zaveze do největšího supermarketu v Hanoii nakoupit nudlové polévky. Dýchá na nás syndrom globalizace a unifikace kultur. Drápy konzumní společnosti jsou pevně zaseknuty do tradic země. Sto pokladen pípá při markování svou nekonečnou píseň pro nikdy nekončící zástup nakupujících. Kontrast s centrem staré Hanoie prohlubují rozrůstající se výškové budovy ze železobetonu a skla v moderním západním stylu. Na parkovišti čekáme na firemního řidiče, kterého podobně jako drtivé množství mladých lidí tento způsob života a pop kultury fascinuje. Slibuje jim snazší a bezstarostnější život, ale za jakou cenu? Kdo nakonec doopravdy zůstane svobodným, prokáže jen čas.

Okrajovou zástavbu velkoměsta střídají rýžová pole a malé vesnice. Dává se do silného deště. Průtrž však končí jak mávnutím kouzelného proutku. Před námi se v mlžném oparu začínají zvedat vrcholky Tam Dao. Konečně souvislá zeleň, bohužel zakončená mlhou a těžkými mraky. Toyota na dvojku zdolává serpentunami převýšení. Zase prší. Fouká stále silnější vítr, který v provazcích sráží déšť k zemi. Hledáme hotel Hoang Anh, ale nakonec se ubytováváme v jiném za 200 dongů za noc a pokoj.

V suterénu hrají mladí Vietnamci u televize karty o peníze. Chvilku je pozoruji a pak se rovnou jdeme najíst do vlastní restaurace kuchaře, jenž vaří i pro hotel. Venku je díky větru neskutečná zima a stále hustě prší. Pan Tu tvrdí, že dnes je počasí obzvláště špatné. Vyprávím mu tedy, jak jsem ke jménu Deštěpán přišel, načež se dozvídáme, že takové počasí zde skutečně nebylo už velice dlouhou dobu.

Jídlo nás opět vydatně zasytí. Na stole se navíc objevují i feferonky a má oblíbená chilli pasta. Vracíme se na hotel a dlouze diskutujeme, co dál. Rovnáme účty s panem Tu. Cena, kterou si nakonec říká za své služby, mě zarazí. Uvědomuji si v tu chvíli, do jaké míry se ztenčil obnos peněz, jenž máme vyměněný na celou dobu pobytu ve Vietnamu.

Momentálně nevím, jak naložit se vzniklou situací. Počasí je neuvěřitelně špatné a navíc není možné za takových podmínek smysluplně natáčet.

Okolo sedmé odcházíme na večeři. V hale hotelu se s námi ještě dá do řeči mladý chemik, který do Tam Dao přijel na líbánky. Mluví plynulou angličtinou a má navíc poměrně přehled, což usuzuji mimo jiné i z toho, že jako první Vietnamec ví, kde leží Česká republika. Dozvídáme se, že v Brně prý studuje na doktora jeho kamarád. Prosíme ho, aby našemu dalšímu potenciálnímu průvodci z řad místních vietnamsky vysvětlil, co chceme v pralese dělat a jaký typ služeb poptáváme. Každý z nás se různými otázkami utvrzuje, že chemik skutečně chápe podstatu naší žádosti. Slovní spojení „survival skills“ okamžitě chápe a jeho rozpačitý úsměv je toho jasným důkazem, neboť si plně uvědomuje obtížnost našeho požadavku. Odchází naši žádost přetlumočit nejschopněji vyhlížejšímu mladíkovi, který s ostatními místními zaměstnanci hraje u stolu karty. Přesouváme se do restaurace.

Po večeři opakovaně probíráme vzniklou situaci. Rozhodujeme se, že zítra vystoupáme na vrchol Tam Dao a podíváme se do pralesa bez průvodce. Pokud vyhodnotíme podmínky jako nevhodné pro další působení v těchto místech, sjedeme více na jih a zkusíme štěstí v provincii Son La nebo v ještě jižněji položených provinciích. Zítra nás opustí pan Tu a další cesta tedy povede pouze v naší režii.

Ke konci večera přijde konečné vyúčtování za cestu z Hanoie, což nám ztenčí už tak dost neutěšený finanční stav, způsobený především zpožděním letadla, čekáním na naše zavazadla i celkovým počtem nocí strávených na hotelech. Když kluci odejdou do svého pokoje, sedím pak s panem Tu v pokoji a bavíme se o rozdílech obou kultur, o jazyce a literatuře, nakonec i o politice. Vytahuji si diktafon a s jeho svolením si celý rozhovor nahrávám. Se smíšenými pocity uléhám do postele. Venku je zima, fouká silný vítr, zpoza stěny slyším hlasy Petra a Martina a venku cinká zvonkohra. Lehám si na záda a usínám. Jsem zvědavý, co přinesou následující dny.

16. březen, čas 08:30 - Tam Dao

Zima a déšť. Pan Tu odjíždí do Hanoie. Ještě nám stačí říct, že zima je i na Sa Pa. Zachumlaní v dekách řešíme, co bude dál. Nabízí se více možností, ale máme obavu, že na severu to bude všude stejné.

Zabavuji se chozením na recepci pro horkou vodu a většinou se mi stane, že si navzájem pokusíme něco sdělit. Navíc jsem se přestěhoval ke klukům, abychom neplatili za dva pokoje. V komunikaci s domorodci jsem rezignoval na angličtinu, neboť v hotelu je pouze jeden mladík, co umí alespoň trochu anglicky, ale ten není vždy k sehnání. Mluvím proto na Vietnamce česky a kupodivu se vždy dobereme k cíli komunikace. Povídáme si s Martinem, pijeme čaj a Petr spí. U stolu v hale se dnes objevil pán, na němž bylo podle pohybů poznat, že cvičí bojové umění. Ukázal mi svou vypracovanou dlaň plnou mazolů, a pak mi na vlastní kůži stiskl některé tlakové body - fungovalo to až bolestně přesvědčivě.

Zkoušeli jsme v kopcích opět natáčet, ale výsledek je mizerný a spíš vyznívá trapně, navíc počasí neumožňuje plnit náš plán. To nám náladu rozhodně nezvedá. K dokreslení naší situace se hodí Petrovy zápisky z džungle - jsou velmi vypovídající.

... bouře, která trvá již druhý den překvapila i domorodce. Pro toto období zcela atypické počasí nutí všechno živé zalézt a zůstat schované. Silný vítr a déšť bičují jižní svahy pohoří Tam Dao. Přesto jsme druhý den v džungli. Mluví k nám a přitahuje nás jako magnet. Opar, mlha, kapky deště bubnují do listů roztodivných tvarů a struktur. Vlhkost je všudypřítomná. Na zemi několika centimetrová vrstva tlejícího listí a pod ní mazlavá hlína – bláto, které po dalších několika decimetrech podepírá rudě zbarvená skála. V uších mi zní hudba z Predátora. S džunglí se nedá bojovat, přizpůsob se a možná přežiješ. Bojuj s ní a zaútočí na tebe dvakrát takovou silou. Ostny způsobující ošklivé záněty, šťávy listů schopné přivodit anafylaktický šok, nebezpečí plynoucí ze šlápnutí na hada... První co mě napadá, jsou všechny zásady a poučky bezpečného pohybu. Co se týče hadů, je jasné, že žádného neuvídím – počasí je hrozné a teplota sotva 8 °C. Poprvé zkouším

sekat novou mačetou, vybral jsem si správně těžkou. Pocit, kdy přesekávám vzrostlý bambus je neopakovatelný. Napoprvé docela dobrá technika, ale bude potřeba ji zlepšovat. Kvůli únavě svalů. Špatná technika znamená zbytečně vynaloženou energii. Z dalšího bambusu vyrábím hůl stejně vysokou jako já a na jednom konci ji osekám do čtyř hrotů – pro jistotu. Oblečení je zcela promočené, bez ohledu na to, že máme na sobě pončo. V závětrí hory jen prší, ale z druhé strany je slyšet lomoz ohýbajících se větví. Při pohybu je docela příjemně, ani horko, ani zima. Nicméně během pětiminutové přestávky na pití zcela prochladám. Ruce jsou dobrým ukazatelem okolní teploty, a protože rozhodně není vysoká, ztrácím cit v konečcích prstů. Musím se rychle rozcvičit a vydat se znovu na cestu. Proplétáme se bambusovým pralesem v primární horské džungli. Nadmořská výška 1 200 metrů. Rychlostí zhruba jednoho kilometru za hodinu se snažíme dostat do níže položené oblasti. Najednou zaostřím pohled na dlouhý úzký list rostliny, který mám necelých pět centimetrů od krku. Po celé své délce je pokrytý ostny. Zkousím jejich ostrost na listu nejbližšího stromu a jsem moc rád, že jsem si nevyzkoušel funkci přírodní pilky na své kůži. Člověk není nikdy dost opatrný. Překonáváme hřeben níže položeného kopce. Viditelnost je pouze k nejbližším stromům. O čtyři sta výškových metrů níže jsme objevili borovici. Je to fajn, neboť nám ještě dobře poslouží, minimálně při rozdělávání ohně. Avšak třetihorní kapradina mi vyráží dech. Čtyřmetrová bylina je nepřehlédnutelná. Přemýšlím, zda mladé výhonky kapradiny jsou jedlé, po uvaření by jedlé býti měly. Praktické odzkoušení této teorie však odsouvám na později. Co se týče chuti, nebude to jistě žádná hitparáda a možnost najít ovoce o něco níže tu stále existuje. Raději ochutnávám dřevň palmového listu. Poměrně křehká, bez chuti výraznějšího charakteru. Mlha a přítmí džungle nás pohlcují. Narazili jsme na několika metrový sráz. Bez vybavení, pouze s lanem sotva dosahujícím na dno srázu to bude zážitek. Tak jdu na věc. Lano šikmo přes záda, vytvořit improvizovaný systém brzdění, zkontrolovat prostor pod sebou a opatrně dolů. Funguje to. Jen do chvíle, než se mi pod nohama začne rozpadat trs trávy. Najednou jsem o metr níž pod dalším malým převisem, který nebyl ze shora vidět. Naštěstí to už není vysoko nad zemí. Dávám znamení, že lano je volné a pozoruju obrys postavy nade mnou. Zvládl

jsme to bez zranění. Pokračujeme přihrbeni po úzké stezce vinoucí se k úbočí hory. Jsme teď o něco rychlejší a spíše kloužeme od kamene ke kameni, než aby se dalo mluvit o chůzi. Úzké koryto potoka vymleté přivalovými dešti nám přehrazuje cestu. Džungle se pozvolna rozestupuje a slabé zvuky bohoslužby z buddhistického chrámu nám prozrazují blízkost vesnice...

...rozhodli jsme se, že odjedeme do Hanoie a pak dál na jih do Nha Trangu za teplem.

18. březen - hotel Tam Dao

Hned po probuzení jsme se sbalili a nechali se odvézt na autobus do nejbližšího města. Teď stojíme na kraji silnice a čekáme. Nejedná se o žádnou zastřešenou zastávku s jízdním řádem, stačí jen mávnout a autobus zastaví. Kam má autobus skutečně namířeno se snažíme vytušit z vyštěknutých, po sobě rychle jdoucích, vietnamských slov oznamujících cílové zastávky. V rychlosti nasedáme. To, že vevnitř již není místo na sezení, neznamená, že by se dovnitř nevešli žádní jiní pasažéři, a tak po cestě nabíráme další a další cestující. Vystupování má také svá specifika, takže nikoho nepřekvapí paní prolézající okénkem autobusu. Pirát silnic sedící za volantem místy předjíždí po chodníku a jeho jízda je na první pohled značně riskantní, ale i přesto nás v pořádku doveze do Hanoie na hlavní autobusové nádraží. Dáme si obligátní komunikační přestřelku s taxikáři a zamíříme do našeho známého hotelu Pearl Saigon a za zvuků vzdychajících pokojů sušíme mokré oblečení z Tam Dao. Jdeme na nádraží koupit lístky na vlak do Da Nangu. Vracíme se na hotel. Po cestě zpět se najíme v restauraci poblíž hotelu, ve které nás obsluhuje velice šikovná slečna Lin. Neumí moc anglicky, ale snaží se nám porozumět a čiší z ní radost a profesionalita. Zbytek odpoledne prospíme.

Ačkoliv se Petr snaží vymýšlet témata proti trudomyslnosti, nálada naší trojice není příliš veselá. V podvečer se scházíme s panem Tu a Petr taktně odmítá jeho další průvodcovství. Cítíme, že potřebujeme jet sami a nenechat se nikým vést. Potřebujeme být znovu

na cestě... „A nyní jste tuláci,“ poznamenává pan Tu a nám je definitivně jasné, že jsme si v otázce o smyslu naší cesty do Vietnamu stále neporozuměli. Pan Tu nám ještě potvrzuje informace, že ve všech severních oblastech stále trvá hrozné počasí. Loučí se s námi. Za předpokladu, že vše půjde bez problémů se naposledy setkáme 28. března v Hanoii. Odcházíme do internetové kavárny podívat se, jaké jsou možnosti na jihu země. Předpověď počasí je špatná, protože podle internetu se teploty v okolí Da Nangu podobají podmínkám v Tam Dao. Nemáme dostatek peněz, rozpočet neustále narůstá a především se nedaří najít vhodné místo pro natočení dokumentu o přežití v džungli. Navíc se objevují mírné potíže s kamerou, neboť čočka se brzy zamlžuje z vlhkosti, která se dostala dovnitř.

Stojíme na ulici s pocitem, že musí dojít k definitivnímu rozhodnutí, co budeme dělat dál. Rekapitulujeme náš dosavadní pobyt ve Vietnamu. Dáváme dohromady veškeré možnosti a hodnotíme jejich pro a proti. Každý zaujímá své stanovisko, až Petr nastíní jednu z variant, na které se všichni shodujeme. Cítíme, že pralesy v okolí Da Nangu nebudou pro náš cíl optimální. Konečnou alternativou je dostat se do pralesů mezi Da Nangem a Saigonem. Máme koupené lístky na vlak do Da Nangu a dál se pokusíme dojet autobusem. Tam přijde den s velkým D – Den bodu zlomu. Pokud se nám ani tam nepodaří dosáhnout původního cíle, udělali jsme si pouze výlet za všechny prachy (a to doslova).

19. březen - Ga Ha Noi

Jak tažní ptáci mířící za teplem osedlali jsme vlak a letíme na jih do Da Nangu. Míjíme rýžová pole, vesnice, v nichž domy, pokud to nejsou zrovna chýše, mají upravenou fasádu jen na přední straně a zbytek budovy dává tušit z jakého materiálu je postavena. Na západě se z rýžovišť pomalu zvedají kopce. Ze země místy náhle vyrostle skála připomínající okousanou homoli cukru. Ráno jsme sice sotva stihli vlak, ale víme, že začíná skutečné cestování. Cesta je osvobozující. Jsme dobře aklimatizováni, těšíme se dobrému zdraví a až na tikající čas je víceméně vše v pořádku.

Musím se v myšlenkách vrátit ke včerejší události z internetové ka-

várny, po které jsme se usnesli, že se už nenecháme obírat od místních. Přijde nám, že jakmile vidí cizince, snaží se z něj dostat peníze za každou cenu. Chápeme důvody, které místní vedou k takovému počínání, ale nejde ani tak o podstatu věci jako o způsob, jakým to dělají. Se včerejší obsluhou internetové kavárny jsme se pohádali o cenu, kterou jsme měli zaplatit za připojení na internet. Paní po nás bezostyšně požadovala téměř trojnásobek i přesto, že na každém pc bylo počítač dlo ukazující délku připojení a cenu. Z dvanácti dongů se tak rázem stalo třicet. Nakonec jsme zaplatili patnáct a za tlumených nadávek na obou stranách jsme znechuceně odešli. Nechce se nám být a nebudeme „fucking Americans“. Jedná se nejspíš o chybu předchozích i současných turistů, kterým je tato situace lhostejná, neboť neřeší, zda mají za věc dát několikanásobně větší obnos, než je její skutečná cena. Rádi zaplatíme více za dobře odvedenou práci či perfektní služby, ale výše popsaná zlodějna nám je již z principu proti srsti.

Okolo 22:00 přijíždíme do Da Nangu. Cítíme, že začíná něco nového – máme naději a především vůli pokračovat. Za dusné, horké noci stáčíme své kroky na východ, kde by podle mapy měly být hotely. V Da Nangu je o poznání tepleji, okolo 23 °C, a proto jsme během chvíle propoceni až na zadku. Naše batohy a celkové vzezření přitahují pozornost, a tak za občasných výkřiků „Hallo, Americans!“ dojdeme k pekařství, kde nakupujeme proviant. Opakuje se situace s dvojitými cenami. Oproti třiceti šesti dongům chce po Petrovi prodavačka šedesát. Ale to narazila, neboť sysífovský boj s místními podvodníčky Petr bere jako svůj příspěvek dalším cestovatelům. Chvíli se s ní dohaduje a důrazně odmítá zaplatit vyřčenou sumu. Pak ukazuje na cenovky a žena náhle přiznává, že se spletla, a s omluvou přijímá šestatřicet dongů. Rozladěně pokračujeme dál a cestou oplácíme místním stejnou mincí. Martin je zkušený recepční, a tak při smlouvání cen v hotelech používá poměrně drsné postupy a osvědčené figle. I když cenu místy sráží až na polovinu, nedaří se narazit na cenově přijatelný hotel. Přicházíme k vyhládnutému ubytování, ale skutečné ceny jsou třikrát vyšší, než jak bylo uvedeno na internetu.

Před tímto hotelem však u chodníku zastavuje čtyřicátník na mopedu a nezištně se nabízí, že vezme jednoho z nás na motorku a ukáže mu dobré ubytování. Odmítáme se již ze zásady rozdělit, a tak chla-pík sesedne z mopedu a za výměny společenských frází nás navádí k hotelu pěšky, zatímco tlačí moped. V prvním hotelu je obsazeno, v druhém požadují příliš vysokou cenu, kterou se ani Martinovi nedaří usmlouvat na přijatelnou úroveň. Pan Son, jak se jmenuje náš nový průvodce, si vybavuje další malý hotýlek a dovádí nás k němu. Máme štěstí, neboť disponuje volným pokojem a cena je za nabízený komfort více jak příjemná. Loučíme se s panem Sonem a Petr jej odměňuje několika bankovkami za projevenou snahu. Son se jen usměje a opa-kuje, že by to pro nás udělal rád i bezplatně, načež si na něj bereme číslo, abychom se mu v případě potřeby mohli ozvat. Předběžně se s ním domlouváme na zítřejším dopoledním telefonátu. Pokoj je lu-xusní. Všichni se sprchujeme a jdeme spát. Zítra nás čeká zařízení tolik důležité cesty do pralesa. Stále ještě nám zbývá sedm dní, které můžeme a chceme strávit v tajemné džungli.

20. březen - Da Nang

Úkol pro dnešní den je jasný. Džungle nás čeká a nepolevíme do-kud neseženeme tu správnou osobu pro náš záměr - nejlépe člověka z ozbrojených složek. Vycházíme na ulici. Je opět dusný den a rtuť tep-loměru stoupá až moc rychle. Na nábreží se na nás okamžitě pověsí tři náhončí se skútry a začnou nás přemlouvát na výlet do okolních hor, který je podle nich tím pravým zážitkem, jenž chce vyzkoušet každý turista. Rychle se s nimi vypořádáváme a voláme panu Sonovi. Je rád, že jsme dodrželi včerejší slib, a my zase kvitujeme s povděkem, že je na něj spolehnutí. Přijíždí během deseti minut. Částečně mi připomí-ná Theodora z Tulcey. Opět se dáváme do sjednávání podmínek naší spolupráce. Odhazujeme společenské konvence a bez obalu mu sdě-lujeme plán a cíle naší cesty, naše předchozí zkušenosti s Vietnamci a požadavky, ze kterých nehodláme ustoupit. Jednáme s ním na ro-vinu a ten samý přístup nekompromisně požadujeme i po něm. Díky jeho úrovni angličtiny je z nových informací trochu překvapen, ale rychle chápe, co máme v úmyslu. Vypadá to, že pan Son nechce za

každou cenu tahat z člověka peníze a bude se snažit udělat, co bude v jeho schopnostech. Usilovně přemýšlí. Dle jeho slov bude vyplnění našich požadavků velice obtížné a v jeho protáhlém obličejí čteme i jinou odpověď. Do pralesa se dá jít jedině s proškoleným průvodcem. Uvádí také, že do lokalit na volné pozorování přírody se dostanou pouze studenti se zvláštním povolením. Doba, kdy se mohli dobrodruzi, milovníci přírody či entomologové volně pohybovat v rezervacích je minulostí. Rozhodně pak není možné v pralesě přespávat. Ptáme se na možnosti dopravy k hranicím rezervace a postupu na vlastní pěst. Tento způsob Son zamítá, protože nenajdeme nikoho, kdo nás po řece odveze do srdce pralesa. Ani dolary prý nepomohou, neboť lidé se nechtějí dostat do křížku s místní policií.

Přesto bere do ruky telefon. Vyřizuje dlouhý hovor. Odvádí nás ke svému známému, který je mimochodem majitelem malé cestovní kanceláře. Ze setkání máme dobrý pocit. Majitel vypadá schopně a evidentně zná lidi, co znají lidi. Opět detailně vysvětlujeme naše plány a Son podává ve vietnamštině doplňující poznámky. Důkladně probíráme s majitelem každou možnost, avšak všechny jsou z objektivních příčin zamítnuty. Všichni se odmlčíme. Poté pán z cestovky na celých dvacet minut odchází a urputně obvolává známé. Říkáme si, že pokud nám tito dva lidé nepomůžou, pak už nejspíš nikdo. Plni napětí čekáme. V průběhu rozhovoru jsme se dozvěděli, že jedinou možností jak uskutečnit náš plán je prales Sa Pa. Ostatní varianty nejsou proveditelné. Pokud bychom se vydali do místních pralesů na vlastní pěst, vystavili bychom se neúměrnému riziku. Do pralesů je totiž vstup samostatně, bez průvodce striktně zakázán. Pokud by nás odhalil strážce sám nebo na udání lidí, což by se jistě stalo, byli bychom nuceni zaplatit vysokou pokutu a při opakovaném prohřešku snad i vyhoštění ze země. V případě rozsáhlé džungle u hranic s Laosem je situace obdobná, i když z jiných důvodů. V okolí hranic se pohybují pašeráci, armáda a místní horské kmeny, které nejen turisty nemají moc v lásce. V lepším případě by nás okamžitě odeslali pryč. Ptáme se tedy přímo na kontakty v armádě a protlačení našich požadavků oficiální cestou. Opět čekáme na vyřízení telefonátů.

Majitel kanceláře přichází k nám. Zjišťoval informace a projednával možnosti u lidí v armádě, ale bohužel. Ačkoliv armáda zpro-

středkuje za určitý obnos výcvik s vlastním instruktorem na námi požadovaném kurzu, z důvodu špatného počasí v oblasti Sa Pa momentálně není ochotná spolupracovat. Náhradním řešením je pobyt s lidmi ve vesnici na pokraji pralesa a vycházky s místním lovcem na jednodenní výlety se zákazem cokoliv v průběhu túry trhat nebo lovit. Ve chvíli, kdy nám, spíše ze zvyku dobrého obchodníka, nabízí výlet na mopedech po krásách Vietnamu a přímo atrakce ve formě projížďky na slonech, chápeme, že jsme nenávratně v prdeli. Smysl naší cesty se rozplynul jak pára nad hrncem a veškeré vynaložené úsilí vyšlo do ztracena. Měli jsme reálný a dobrý plán i důkladnou přípravu. Během sedmi předcházejících měsíců jsme prošli řadou zátěžových kurzů na zvýšení fyzické a psychické odolnosti a nechali se také naočkovat. Úspěšně jsme dokončili dva zdravotní kurzy. Absolvovali chirurgický kurz a kurz první pomoci v polních podmínkách. Z různých zdrojů jsme sháněli podklady a studovali informace o technikách přežití v džungli, stejně jako jsme kontaktovali množství cestovatelů a lidí se zkušenostmi s životem v pralese. Odzkoušeli jsme v oblastech českých hor speciálně pořízený materiál, v rámci teambuildingu si vytvořili řadu pravidel v komunikaci a nacvičili operační postupy v džungli, ...ale i když člověk udělá maximum, někdy ani to nestačí.

Zvedáme se ze židliček a mlčky se ubíráme směrem k nábřeží. Víme, co dál? Je jasné, že na jihu nezůstaneme. Do osmimilionového Hočiminova města pro nás nemá smysl jet. Na prozatím jediných svobodně a volně přístupných pralesích, je příliš velká zima. Vyzkoušeli jsme a udělali vše, co se dalo, ale štěstí při nás tentokrát nestálo. Nemáme už další důvod být v této zemi. Platíme si ještě jednu noc v hotelu a zjišťujeme vlakové spojení zpátky do Hanoie.

Jdeme se najíst. V příjemném prostředí domácí pouliční restaurace nás zasytí výborný slepičí vývar. Po zbytek dne máme volno, a tak vyrážíme na obhlídku ostrova Da Nangu. Přecházíme zavěšený most, dopravní spojení mezi pevninou a ostrovem. Teplota dosahuje vrcholu a Martin s Petrem pocítují sílu slunečních paprsků na nechráněných zátylcích. Procházíme slumy a kolem malých rodinných domků, které vzápětí střídá do očí bijící nová zástavba. Množství rozestavěných

nebo již dokončených casin a pětihvězdičkových hotelů s cenou pro turisty až jednoho tisíce dolarů za noc. Přicházíme k nádherné pláži, kde vlny azurového moře omývají zlatavý písek. V mlžném oparu na horizontu vystupují kopce a velká bílá socha Buddhy. Sundáváme si boty a procházíme se na rozhraní moře, kde nám zpěněné vlny olizují nohy. Sbíráme, co vyplavilo moře, myslíce přitom na prázdno, které se před námi rozprostřelo...

Celé pobřeží lemují cedulky se zákazem koupání a co každých tři sta metrů se nachází strážní budka. Jediné místo, kde je plavání turistům povoleno, ohraničují žlutočervené praporky. Poblíž slámových slunečníků, pod nimiž leží především europoidé, se svlékáme. Vidinu, jak se vrháme do vln nám ale zacloní policista v okrové uniformě. Energicky ukazuje na pláž a opačným směrem na hotel za našimi zády a tvrdí, že musíme zaplatit na recepci, protože pláž střeží plavčík. To se už smějeme na celé kolo a máme chuť se zeptat, zda svit slunce a přímořský vzduch jsou zadarmo. Předem ale tušíme, co bychom dostali za odpověď. Sami uznáváme, že nezapadáme do koloritu běžných turistů, kterým nevadí přemrštěné ceny a rádi vše zaplatí. Třeba za to, aby je plavčík buzeroval, kam až mohou plavat, když o pár metrů vedle se místní koupou bez omezení. Zůstáváme na místě a vidíme na policistech, že přesně neví, co mají s touto situací dělat, a tak jen nervózně přešlapují u strážní věže. Je nám to srdečně jedno. Do tří hodin pak ležíme na pláži a vychutnáváme šumění moře.

Vracíme se tou samou cestou k nově upravené promenádě. Sedáme si v parčíku u palem, abychom očistili nohy od písku. Během chvilky se k nám přidává asi čtrnáct let mladá Vietnamka. Začne se vyptávat, jak se nám líbí ve Vietnamu a podobně. Její zájem ještě vzroste poté, co se od kluků dozvídá, že jsem učitel. Po pravdě jí odpovídám, že jsem poněkud zklamaný, a vysvětluji jí, jaké jsou rozdíly mezi ČR a Vietnamem. Petr s Martinem se přidávají k hovoru a na dívce je vidět, že je zaskočená naší upřímností a překvapená tím, jaké zkušenosti s místními lidmi máme. Na závěr přidáváme historku s plavčíkem, a tak raději stáčí hovor jiným směrem. Studuje prý turismus a momentálně je zapojena jako dobrovolník do projektu 60 Earth Hour. Jak vznešená myšlenka při pohledu na zkomercializovanou přírodu a rozprodávanou kulturu všude kolem. Přecházíme most, který je ob-

těžkán proudy motorek a neutichajícím troubením. Míříme na večeri do stejné restaurace jako v poledne a majitelka má očividně radost z naší opakované návštěvy. Její slušnost a korektní ceny nám zpříjemňují končící den. Dopijeme čaj a šouráme se k nádraží, kde si zajišťujeme lístky na vlak. Telefonujeme Sonovi, zda by s námi večer poseděl. V osm přijíždí a vede nás do restaurace, kam chodí většinou jen místní. Během popíjení plechovkového piva nám Son poodhaluje problematiku vztahů jižní a severní části země, kultury, částečně i politiky a složitého života obyčejných lidí. Poznáváme se tak mnohem blíž. Okolo desáté platíme, domlouváme ještě plán na zítra. Son odjíždí ke své rodině a my se přesouváme do hotelu, kde společně hodnotíme náš pobyt ve Vietnamu.

21. březen – hotel Tan Vinh

Ráno vstáváme v půl deváté a na smluvený čas přijíždí i pan Son spolu s dalšími dvěma mopedisty. Nandáváme helmy a odjíždíme ke starodávné pagodě, kde vyrábí tradiční kamenné výrobky. Jízda na mopedech je příjemná, neboť opět svítí slunce a ranní vzduch je poměrně osvěžující. Památník vietnamské války střídá opuštěné americké letiště, které bylo dříve jedinou zastavěnou plochou této části poloostrova. Developeři však nezahálí a nádherná příroda v okolí se závratným tempem mění na stavební pozemky. Po zhruba dvanácti kilometrech jsme na místě.

Velmi příjemná prodavačka nám v krámku pomáhá vybrat dárky, zatímco řidiči sedí u stolku, pijí čaj a kouří. Nakonec kupuji jen malého Buddhu, který se na mě už z dálky vyzývavě směje. Po zaplacení nás Son odvádí k ošlapaným schodům vytesaným do skály. Vedou nahoru k pagodě. Jeho otrávený výraz ledasco napovídá. Na romantiku a duchovno můžeme hned zapomenout. Sice se zatím jedná o jedinou cestu ke svatostánku, ale brzy bude v provozu i moderní výtah a za obligátní obnos se jím turista bez námahy dostane vzhůru - k Budhovi, zahrádce s bonsai a především posvátné pagodě osvětlené elektrickými svíčkami jako vánoční stromek. V případě potřeby odpočinku a načerpání energie můžeme spočinout na kamenných lavičkách, do nichž je pro vylepšení atmosféry vytesán nápis Coca-Cola. Přelézám

hrazení k nedokončenému výtahu a fotím si z výšky pohled na plechové střechy slumu, mezi nimiž se z ničeho nic zvedá skála. Vidím její budoucnost, jak rozebrána skončí jako stavební materiál nebo pod rukama výrobců suvenýrů.

Rozčarování krásami Vietnamu nasedáme na mopedy. Opět projíždíme kolem starého amerického letiště a po pravé ruce mjííme rozestavěné rezidence slibující budoucím turistům luxus bez svobody. Seseďáme u hotelu a jdeme s Petrem koupit ananasy a banány na ovocný trh. Jsou neuvěřitelně chutné a s tím, co se nabízí v českých obchodech, nesnesou srovnání. Poté se necháváme i s bagáží odvézt přímo k vlakovému nádraží. Loučíme se a na panu Sonovi je vidět, že mu nejsme úplně lhostejní. Krátký stisk ruky a ztrácíme se ve stínu nádražní haly. Potkáváme zde větší množství europoidních turistů, kteří evidentně měli jiný cíl cesty než my a strávili pohodlně svůj čas v Da Nangu v poklidném hotelu nebo na prosluněné pláži. Využili nabídky místních kanceláří a delegátů. Vyjeli na jednodenní poznávací zájezdy do okolí, aby se opět vrátili k usměvavým a nápomocným vietnamským tvářím v komfortním zázemí klimatizovaných hotelových hal, kterých jsou na světě tisíce a rozsahem poskytovaných služeb se moc neliší...

Nastupujeme do lůžkového vagónu umístěného uprostřed obstražených vagónů seřazených a připravených vyrazit na dvanáctihodinovou jízdu k severním hranicím. Vylézám do druhého patra, Martin se zabydluje pode mnou a Petr naproti němu. Pozorujeme přírodu za oknem, krásnou a místy nepříliš narušenou lidskou činností, šváby lezoucí po stěnách coupé, stolečku a postelích. S pocitem prázdnoty a s myšlenkami v místech, která jsme nenašli, sledujeme obrazy ubíhající krajiny. Vycházím na chodbičku vlaku, stahuji okénko a nechávám do sebe vpouštět atmosféru okamžiku návratu. Petr se ke mně přidává a víceméně v tichosti se necháváme ovívat sluncem a proudem vzduchu linoucího se z venku do zatuchlého vozu vlaku. Z coupé vpravo od nás vykukuje malý vietnamský klučina. „Starej námořník,“ říká s úsměvem Petr a ukazuje na nápis OLD NAVY, kterým se honosí šortky chlapce. Vytahuji fotoaparát a pokynu mu prstem, aby přišel blíž a já si jej mohl vyfotit. Ukazuji mu

fotku na displeji a to už přibíhá ještě mladší holčička a společně se bavíme nad obrázky, které dělám. Když cítím, že zájem dětí opadá, vytahuji deník a na zadní stránky kreslíme zvířátka a děti nám je pojmenovávají. Za chvíli bavíme i maminky, jež vše pozorují ze svých coupé. Chlapce evidentně zaujaly moje vousy, protože, když si dodá odvahy, hladí je a tahá mě za bradu v údivu, co to je za materiál. Nakonec mi u krku oddaluje tričko a je evidentně překvapen, že chlupy jsou i na hrudníku a břiše. Vytrhávám papír a skládám pro holčičku jeřába. Petr zatím z provázku vyrábí náramky a děti obdarováváme. Hned běží s radostí ukázat rodičům, co dostaly, a maminka je posílá zpět, aby poděkovaly. Bavíme se takto asi hodinu. Děti stále dorážejí, a protože se stmívá, dostávají ještě na noc od Petra lightsticky – chemická světla modré barvy, která děti doslova fascinují. V první zastávce za Hue chlapec vystupuje a mává nám, dokud nás vidí. Těší nás, že jsme mohli dětem přinést trochu radosti a zažili jsme tak den, který měl smysl. Noc natahuje ruce do našeho vozu a švábi ožívají společně s venkovním hmyzem, jehož zvuky zaznívají z obrysů okolních kopců. Pozorují Orion a rozsvěčující se vesničky podél trati. Okolo půlnoci do našeho coupé přistupuje vietnamská rodina. Ulehá na vrchní patro a za monotonního dunění kol všichni usínáme.

22. březen - hlavní nádraží

Hanoi! Shit! Zase jsme v Hanoi. Po čtvrté hodině ranní nás budí průvodčí. Vystupujeme do lehce deštivého počasí a už na nástupišti se na nás jako supi vrhají taxikáři. „Taxi, taxi?“ zní všude okolo. Někteří trvá delší dobu pochopit, že žádný odvoz nepotřebujeme, a jsou poměrně neodbytní. Martin je podrážděný a do taxikáře, který mu zastupuje cestu, strčí rukou. Čekám, zda vyvoláme konflikt, ale brzy chápou, že tady pšenka nepokvete, a tak nás nechají v klidu, než vyjdeme před nádraží. Zde odháníme další vlnu. Sedáme si na nízké plastové židličky, objednáváme si čaj. Kupují sušenky, které jsou zde dvakrát dražší než v Da Nangu. Popijíme čaj a pozorujeme ruch před nádražím. Taxikáři to ale zkouší stále, až na jednoho z nich Petr důraznou ruštinou vyjede: „Soudruhu, nelíbí se mi tvé chování! Nic nepotřebuji a nech nás být!“ Rozumí velice dobře a rychle chá-

pe, stejně jako i ostatní. Hejno přelétává na britské turisty a ostatní Vietnamce. Asi po hodině si objednáváme další čaj. Když ho prodavač přinese, ptáme se, kolik máme zaplatit. Z pána vypadne cena 90 dongů, což samozřejmě nezaplatíme. Odmítáme tedy přinesený čaj a za tři vypité mu podávám 20 dongů, což je podle Petra i tak dost „turistická“ cena. Tato situace čajonoše rozruší, ale přesto požaduje původní cenu. Přidávám dalších pět, protože již víc peněz u sebe nemám, posunky mu naznačuji, aby si vzal zpět přinesené tři čaje a přijal nabízený obnos, protože to je poslední suma, kterou jsme ochotni za tři skleničky čaje zaplatit. Naštvaně shrábne peníze a přinesené čaje vylije na stoleček mezi námi. Odchází. Touto scénou dosti pobavíme taxikáře, kteří již vědí, že s námi jen tak nezametou, a až do osmi hodin, kdy přijíždí pan Tu s řidičem, po nás nikdo nic nechce. Jakmile pan Tu přijde k našemu stolečku, přihrne se i prodavač čaje, stěžuje si a požaduje stále svých devadesát dongů. Vysvětlujeme panu Tu, co se přihodilo, sám připouští, že cena čaje je opravdu extrémně nadsazená. Přesto, když nakládáme batohy do auta, doplatí prodavači zbytek peněz, aby „bylo dobře“. Tímto činem v našich očích ztrácí tvář. Myslím na zloděje-prodavače a cestou na zastoupení aeroflotu vstřebávám smysl pro skromnost a přátelství. Vybavuje se mi stará paní, která v Da Nangu odmítla nabízených třicet dongů za trs banánů a vrátila mi na dvacet.

Po chvíli čekání na otevření kanceláře Aeroflotu přebookovává Martin letenky na zítřejší den odletu z Hanoie v 10:25. Nabubřelost a neochota místní úřednice jen přilévá olej do naší úžasně nálady po prožitě scénce u nádraží. Tento proces přeložení letu nás každého vyjde na 100 euro. Martin je platí z finanční rezervy a tím je zpečetěno, že nepoletíme ani na Krétu, jak navrhoval strávit zbytek dovolené Petr.

Necháváme se opět odvézt do Perly Saigonu. Pozdravíme recepčního, který vypíše účet za pokoj na Martina, ačkoliv dostane pas ode mě. Smějeme se, když nás Martin upozorňuje, že tímto trikem jdou peníze do jeho kapsy namísto do hotelové kasy. Výtahem z poloviny obsazeným balíky s vypraným prádlem vyjíždíme na pokoj, kde si necháváme věci.

Pan Tu nás bere ještě do města, abychom zkompletovali suvený-

ry pro kamarády a své rodiny. Dojdeme pěšky až na zastávku MHD, kde chytáme autobus do centra. Cestou si sedám ke staršímu pánovi, jenž se mě hned ptá, zda mluvím rusky. Nakonec zůstáváme u angličtiny, kterou jako první člověk ve Vietnamu používá se správnou výslovností. Využiji tento jev jako téma ke konverzaci. Veterán vietnamské války mi poodkrývá o něco více pokličku místní kultury a shodujeme se, že naše rasová odlišnost nás staví do pozornosti místních, kteří na nás tím pádem zkouší různé triky. Pravdou zůstává, že se někdy daří narazit na člověka jednajícího s europoidem čestně. Takové jednotlivce si dokáží přesně vybavit. Vystupujeme u „Bílé labutě“ a nakupujeme tradiční klobouky a další sortiment. U Jezera meče se loučíme s panem Tu. Ještě chvíli přelétáme pohledem po vodní hladině, pod níž se stále prohání posvátná želva unikající sítím ochránců zvířat, a pak pomalým krokem míříme ke známé restauraci nedaleko Pearl Saigon na oběd. Obsluhuje nás stejná dívka jako 18. března. Velice příjemná a skromná Lin je pohlazením na duši. Naplňuje nás radostí a díky ní víme, že se by se nám zde ve Vietnamu, za jiných okolností, líbilo. Tentokrát mluví o poznání lepší angličtinou než minule. Dáváme si opět smaženou rýži a místní pivo čepované hadicí do silnostěnných sklenic.

Doléhá na nás únava z předchozího dne. Po krátkém spánku odcházíme na poslední večeři. Chceme si dát pro změnu kuře, ale slečna Lin nám doporučuje nudle a buvolí maso se směsí zeleniny. Věříme jí a děláme dobře. Chuť je výborná a jídlo nás baví. Rádi bychom svou spokojenost vyjádřili slečně Lin spropitným, ale opět se smíchem odmítá. Děkujeme jí ... nejen za skvělé jídlo. Když pak uprostřed noci vylézáme na vrchní terasu hotelu, kde se suší jednotlivé kousky oděvu, jsme naplněni klidem. Vůně prádla a krásný vyřezávaný paravan jen dokreslují atmosféru zářícího města pod námi. Bezděky se usmíváme. Shodujeme se, že by se zde dalo žít. Možná v Hanoi nebo raději jiném menším městě či snad kdekoliv na venkově. Je ale třeba mít štěstí a časem si vytypovat určitá místa a dobré lidi. Odhalujeme tak, v poslední den naší cesty, přátelské prostředí a okouzující atmosféru, která ještě místy ve Vietnamu přetrvává.

23. března – Kim Lien moi

Probouzíme se časně za zvuků budíků smíšených s nezbytnými klaksony hučící tepny města. Ranní hygiena probíhá v tichosti. Doblujeme drobné věci a s Petrem jdeme koupit čerstvé pečivo do ověřeného obchůdku na rohu, kde nás nechtěli ani jednou natáhnout. Vracíme se těsně před tím, než pro nás dojede objednané auto, se kterým odjíždíme na letiště.

Opouštíme Hanoi. Na její periferii nás přivítá mlžný opar. Mlčíme a každý z nás myslí na prožité dny. Když se ocitáme v dlouhé frontě lidí mířících do Moskvy, loučíme se v rychlosti s panem Tu a jak Tři králové čekáme na odbavení. V hlavě ještě doznívá hluk velkoměsta, ale co stále vidíme před sebou, je deštný prales, kde kapky vody bubnují na listy a kde bují nelítostný život. Někde přece musí být. Neposkvrněný. Žijící sám sebou.

Jsme rozhodnuti jej najít - někdy jindy, někde jinde!

